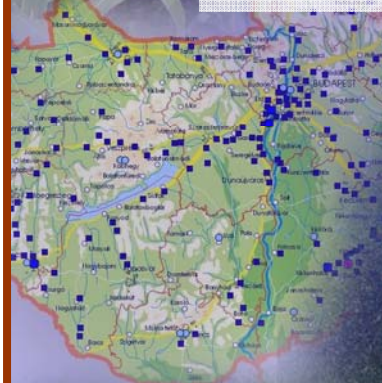

Károssy Ágnes

Vázába, csokorba

A követelménymodul megnevezése:
Szabadföldi dísznövénytermesztés

A követelménymodul száma: 2223-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-018-30

EGYNYÁRI VÁGOTT VIRÁGOK TERMESZTÉSE.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az ember vágya, hogy otthonába is megjelenjen a természet. Erkélyen, balkonon kis kertcskék pompáznak, cserepes növényekkel díszítjük a szobát. Vázába szívesen vásárolunk virágot, vagy a kertben díszítő virágokból szedünk egy csokorral. Vágott virágnak nemcsak a növényházban termesztett virágok kedveltek, hanem az olcsóbb, színes, vidám egynyáriak közül is válogathatunk. Igazi nyári hangulatot varázsolnak otthonunkba.

1. ábra. egynyáriak csokorba

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Vágásra alkalmas növények

Egynyári növényeink közül azok alkalmasak vágott virágként való alkalmazásra, amelyek virágszára hosszú, merev, virága feltűnő, virágszíne, nagysága, formája dekoratív, illatos, vázába sokáig tartós.

2. Csoportosításuk:

Vágási célra alkalmas egynyári növényeket két nagy csoportra oszthatjuk:

Melegigényes évelő növények, amelyek áttelelő szerve felszedve átteleltethető, de a természetben ezeket az évelőket csak egy évig tartjuk, gyakorlatban egynyáriként használjuk. Melegigényesek. Ilyen növény a dália, kardvirág.

Másik csoport a **magvetéssel szaporítható** egynyáriak.

A magvetéssel szaporítható egynyáriak egy része **rövid tenyészidejű**. Jellemző ezen növényekre, hogy nincs másodvirágzásuk, magérés után elpusztulnak.

Rövid tenyészidejű vágásra alkalmas egynyáriak:

- *Centaurea cyanus* (búzavirág)
- *Consolida ambigua* / *Delphinium ajacis* (nyári szakraláb)
- *Gypsophila elegans* (kerti fátyolvirág)
- *Helianthus annuus* (egynyári napraforgó)
- *Lathyrus odoratus* (szagos lednek)

Hosszú tenyészidejűek: ezen csoport tagjai egész nyáron át virágoznak.

Hosszú tenyészidejű vágásra alkalmas egynyáriak:

- *Amberboa moschata* / *Centaurea moschata* (pézsmabúzavirág)
- *Antirrhinum majus* (kerti oroszlánszáj)
- *Calendula officinalis* (kerti körömvirág)
- *Callistephus chinensis* (kerti őszirózsa)
- *Dianthus caryophyllus* Chabau (sabó szegfű)
- *Matthiola incana* (nyári viola)
- *Rudbeckia hirta* (borzas kúpvirág)
- *Scabiosa arropurpurea* (ördög szem)
- *Zinnia elegans* (pompás rézvirág)

Vágásra alkalmas egynyári növények: virágszáruk hosszú, merev, viráguk feltűnő, a virág színe, nagysága, formája dekoratív, illatos, vázába sokáig tartósak.

Csoportosításuk: **melegigényes évelő** növények, amelyek áttelelő szerve felszedve átteleltethető, de a természetben ezeket az évelőket csak egy évig tartjuk, gyakorlatban egynyáriként használjuk. Melegigényesek. Ilyen növény a dália, kardvirág.

Másik csoport a **magvetéssel** szaporítható egynyáriak. Ezen belül: rövid tenyészidejűek, melyeknek nincs másodvirágzásuk, magot érlelnek és elpusztulnak, a a hosszú tenyészidejűek, melyek egész nyáron át virágoznak.

3. Szaporításuk:

A vágott virág céljára termesztett egynyári dísznövényeket magvetéssel szaporítjuk. Általában vagy áprilisi fólia alá vetjük a magokat és a palántákat ültetjük ki, így korábbi virágzást érhetünk el, vagy a szaporítás állandó helyre vetéssel történik.

Állandó helyre vetés:

A szabadföldi hidegágyi magvetéshez fontos a megfelelően előkészített talaj. Elvárás: kórokozótól, kártevőtől, gyomoktól mentes, morzsalékos szerkezetű, ülepedett, tápanyagban gazdag talaj. A talajelőkészítés gyommentesítésből (1–2 vegyszeres permetezés) és talajforgatásból áll. Nagy területen gépi forgatás után boronával vagy simítóval elmunkáljuk a talajfelszínt és ülepedni hagyjuk. A szabadföldi magvetés kicsit vastagabban takarjuk, mint amikor természetberendezésben végezzük a magvetést. A takarófelé árnyékolás céljára nád vagy gyékénytakarást, fekete fóliás takarást teszünk. Az árnyékoló megakadályozza a magvetés kiszáradását. A csírák megjelenésével az árnyékolót el kell távolítani. Ha a növények sűrűn kelnek, szükséges ritkítani.

Áprilisi magvetés fűtetlen fólia alá:

Áprilisban vetjük azoknak a növényeknek a magjait, amelyek tűzdelés nélkül is jól nevelhetők. Erre a célra fűtés nélküli fóliaágyat vagy biofűtéses melegágyat használunk. Csírázás ideje alatt szükséges hőmérséklet: 18–20 °C. A palántákat kiültetés előtt fokozatosan edzeni kell, csökkenteni az öntözések számát és a hőmérsékletet, fokozatosan szoktatva a palántákat a közvetlen napfényhez.

Palánták kiültetése:

Talajelőkészítés műveletei megegyeznek a helybevetésnél leírtakkal.

Palánták helyének kijelölése:

Az ültetés sor és tőtávolságát az ültetendő növény térigénye határozza meg. Az ágyások, és abban a sorok kijelölésével kezdjük. Lehet ültetőzsinórral vagy sorhúzóval. A soron belül a tőtávolságot sablonnal mérhetjük ki.

Palánták előkészítése ültetésre:

Kiültetés előtt 1–2 héttel elkezdődik a palánták edzése. Csökken az öntözések száma, szellőzetünk. Kiültetés előtti napon a palántákat alaposan beöntözzük. A palántákat közvetlenül ültetés előtt szedjük ki. A palántanevelő-ágyban óvatosan ültetőkanállal fellazítjuk a gyökereket, óvatosan a növény alá nyúlva, hogy ne sérüljenek a gyökerek. Ha túl sok talaj tapad a gyökerekre, óvatosan lehúzzhatjuk. A hosszú főgyökeret visszacsípjuk. A kiszedett palántákat egymás mellé helyezzük ládába és e lehető legrövidebb időn belül végleges helyükre ültetjük. A szállítás alatt célszerű a palántákat párasítani, takarni, óvni a napfénytől és a melegtől. Cserépben nevelt palántáknál a növényeket kiszállítás után ültetéskor szedjük ki a szaporító edényből.

Kézi ültetés:

Szabadgyökerű palántáknál ültetőfával lukat fúrunk a talajba a gyökér nagyságának megfelelően. Az ültetőfa forgatásával a lukat tágítjuk megfelelő nagyságúra. A palántát a lukba helyezzük, ügyelve a gyökérzet épségére és a megfelelő ültetési mélységre. Majd a gyökér mellett 3–4 cm-re az ültetőfát ferdén leszúrva a tömörítjük a talajt a gyökérzet mellett. Újjal óvatosan tovább tömörítve fejezzük be. Nagyon fontos ültetés után beöntözni a palántákat.

Cserepes palánta ültetésekor: ültetőkanállal a földlabda méretének megfelelő lukat ásunk, a cserép vagy pohár oldalát óvatos megnyomva fejjel lefelé ütögetve vigyázva kivesszük földlabdástól a palántát, kézzel tömörítünk. Akkor megfelelő az ültetés mélysége, ha a földlabda éppen a talaj szintje alá kerül. Ültetés befejezéseként a palántákat beöntözzük.

Gépi ültetés:

Nagy területen a kézi ültetés hosszadalmas és költséges. Az ültető, palántázógépek résznyitója elkészíti a barázdát, amibe a palánta kerül. A gépen dolgozó kiszolgáló személyek az előkészített palántákat az ültetőtárcsa befogó elemei közé helyezik. Az ültetést a gép végzi, tömöríti a palánták mellett a talajt, és gondoskodik a beöntözésről. A gép állítható a megfelelő sor és tőtáv biztosítására.

Szaporítás:

Vágott virágnak alkalmas egynyáriakat vagy helybevetéssel vagy előnevelt palánták kiültetésével szaporítjuk. Palántáról való kiültetés esetén korábbi virágoztatás érhető el.

Helybevetés: gondos talajelőkészítés után vetés. A kelő csírákat árnyékoljuk, kelés után ritkítás szükséges lehet.

Előnevelt palánták kiültetése: szintén alapos talajelőkészítés után kézzel vagy géppel. A sor és tőtávot a növény térigénye határozza meg. Magvetés és palántázás után is fontos az alapos beöntözés.

4. Virágok szedése:

A virágok **szedésre alkalmas állapota** növényenként különböző. Vannak, amelyeket teljes nyílásban szedjük, más növényeket bimbósan vagy félig nyíltan. Legjobb, ha a bimbók enyhén már kinyíltak. A túl fiatal még nem színesedő bimbók gyakran nem nyílnak ki. A fészkesvirágzatú növényeket akkor ideális szedni, amikor a külső, nyelves virágok már szirmukat teljesen kibontották, a csöves virágokból még csak a külső 1–2 gyűrű nyílt ki. Egyéb virágzatok esetében az az általános szabály, hogy szedésre akkor alkalmasak, ha a virágzatban a virágok egyharmada nyílt ki. Ne szedjünk hervadt, beteg, sérült virágokat.

A **szedés időpontja** is fontos. Legmegfelelőbb a reggeli órákban szedni a virágokat vagy az esti hűvösebb időszak, ilyenkor nagyobb a növények víztartalma. A kora hajnali időpont nem megfelelő, mivel a harmat rothadást, foltosodást okoz. Szedésre alkalmas az éles, tiszta szerszám. Ha nem elég éles a szedő olló illetve kés, roncsolódik a szár, nem lesz éles a felület, nehezebben veszi fel így a virág a vizet.

5. Vágott virágok kezelése, értékesítés:

Az alsó leveleket, amelyek a vízbe érnek el kell távolítani, nem rohad bele a vízbe, növeli az eltarthatóságot. A kötegeket állítsuk vízbe, esetleg papírba lehet csomagolni a csokrokat. Minden nap cserélni kell a vizet a kötegek alatt, a szárazakat vissza lehet vágni. Kaphatók vízben oldható frissen tartó szerek segíthetik az eltarthatóságot. Ha ilyen szert használunk, a vizet nem kell naponta cserélni, csak feltölteni az edényt.

Értékesítés: a virágokat szálanként vagy kötegelve értékesítjük. Ügyeljünk rá, csomagolás, kötézés, szállítás során a növények ne sérüljenek. Piacosabb az áru, ha az elkészített csokrokat díszítjük levelekkel, szép a csomagolás.

A virágok szedésre alkalmas állapota növényenként **különböző**. Bimbós félig bimbós vagy teljesen nyílt állapotban szedhetők. A virágzatokat általában akkor szedjük, ha bennük a virágok kétharmada már kinyílt. **Kora reggeli órák** a legalkalmasabbak a szedésre. Szedés után kötegeljük a virágokat, az alsó leveleket leszedjük, értékesítésig hűvös helyen vízbe állítva tároljuk.

Ezen csoportba tartozó növények alkalmasak hajtásra, alacsony hőigényük miatt gazdaságos növényházi termesztésük is.

6. Részletes ismertetés:

Rövid tenészidejű vágásra alkalmas egynyáriak:

Centaurea cyanus (búzavirág)

Származása: Földközi–tenger vidéke

Leírása: gabonafélék kísérő gyomnövénye. Magassága 40–80 cm. Fajták szimplák, félig teltek vagy teltek. Virágszín: piros, rózsaszín, kék, fehér. Június elejétől július közepéig virágzik.

Igényei: napfénykedvelő, humuszos, jó vízáteresztő talajt kíván.

Szaporítása: magról helybevetéssel. Vetési idő lehet ősszel, szeptemberben vagy tavasszal márciusban vagy áprilisban. Öntözés nélkül is termeszthető. Ültetési távolság: 25 cm. Vetés után 10–12 héttel nyílik.

Fajták: a vetési búzavirágként nálunk honos növényből sok nagyvirágú fajtát nemesítettek. Vágásra a 80–90 cm magas, telt virágú fajták alkalmasak. Mélykék a 'Blue Boy', sötétvörös a 'Red Boy', fehér a 'Snow Boy'. A fajtákat leggyakrabban színkeverékben árusítják.

Felhasználása: csokrosan árusítják, olcsó vágott virág. Jó a vázatartóssága.

Consolida ambigua / Delphinium ajacis (nyári szakraláb)

Származása: Mediterrán.

Leírása: Magassága 50–100 cm. Szára elágazó, a virágok rajta fürtökben nyílnak. Virágszín: kék, lila, fehér, rózsaszín, piros. A virágok szimplák vagy teltek, sarkantyúsak, június elejétől július közepéig nyílnak. Mérgező.

Igényei: napfénykedvelő, jó vízáteresztő talajt kíván.

Szaporítása: helyvetéssel. Csírázási idő: 20–30 nap. Vetési idő ősszel vagy kora tavasszal. Cserépben előnevelve már májusban virágoztatható. Ültetési távolság: 15–20 cm.

Fajták: vágásra az 50 cm magas fajták kívánatosak. A telt virágúak kedveltebbek mint a szimpla fajták. 'Riesenhazinthen' vágott virágnak közel 100 cm-es magasságával kiváló, 'Early-Bird-Mishung' korán virágzik. Általában színkeverékben árulják a magokat.

Felhasználása: a virágok kétharmadának nyílásakor tövestől szedjük, a gyökereket rövidere vágjuk. Nagy mérete miatt szálanként értékesítik. Szárazvirágként is felhasználható, szárítás után alig fakul a színe.

Gyphsophila elegans (kerti fátyolvirág)

Származása: Kis-Ázsia, Kaukázus

Leírása: 30–50 cm magasra növő, elágazó szárú növény. Leveli aprók, lándzsásak. Szára felfelé törekvő, elágazó. Virágai 1 cm átmérőjűek, illatosak. Virágszín: fehér, rózsaszín, piros. Vannak csíkos virágú fajták is. Júniustól augusztusig virágzik.

Igényei: napfénykedvelő, jó vízáteresztő, meszes talajt kedvel.

Szaporítása: helybevetéssel szaporítva júniustól virágzik. Korán, március közepétől vethető. Őszi vetés esetén korábbi, májusi virágzás érhető el. Szeptemberi vetéskor takarás szükséges.

Fajták: a fehér virágú fajták kedveltek. 'Covent Garden'

Szedése: teljes nyílásban szedjük a töveket a földből kihúzva.

Felhasználása: kiváló csokorlazító növény. Kötegelve értékesítjük.

Helianthus annuus (egynyári napraforgó)

Származása: Mexikó

Leírása: 60–250 cm magasra növő növény. A szár merev, érdes, belül szivacsos. A virágzat lehet egyszerű vagy telt, lehet csak egy virágot hozó, valamint elágazó szárú is. A sugárvirágok általában sárgák, de lehetnek sárgásbarnák, barnák is. A virágok július, augusztusban nyílnak.

2. ábra. *Helianthus annuus* (napraforgó)

Igényei: melegkedvelő, napfényigényes. Friss trágyázást meghálálja, öntözés nélkül is természetű.

Szaporítása: helybevetéssel április elejétől szakaszosan. 40–60 cm sortáv, 30 cm tőtávra. Szakaszos vetéssel a virágzási idő elnyújtható.

Felhasználása: nagy mérete miatt nagyobb tartóedénybe, virágkosarakba, virágtálakba kötéseti anyagként használják.

Lathyrus odoratus (Szagos lednek)

Származása: Olaszország déli része

Leírása: Kacsokkal kapaszkodó szárú növény, 1–2 m hosszú hajtásokkal. A virágok nagyok, illatosak, kocsányon nyílnak csoportokban. Virágzási idő: június. Virágszín: kék, lila, piros.

Igéneyei: támasztékot igényel. Napos helyet kedvel.

Szaporítása: márciusi szabadföldi magvetéssel szaporítjuk.

Fajták:

Felhasználása: vázadíszként, csokorba is kiváló. Illatos virágai miatt kedvelt.

Hosszú tenyészidejű vágásra alkalmas egynyáriak:

Amberboa moschata / Centaurea moschata (pézsmabúzavirág)

Származása: Délnyugat-Ázsia

Leírása: 50–80 cm magas növény. Erősen bokrosodik. Hasonlít a búzavirághoz, de virága nagyobb, a szirmok rojtosak. Virágzata fészekvirágzat. Virágszínek: kék, piros, sárga, rózsaszín, fehér. Virágzási idő: júliustól szeptemberig. Kellemes pézsmaillatú. Termése kaszat.

Igéneyei: napfénykedvelő, közepes vízigényű növény. Fagyűrő.

Szaporítása: állandó helyre vetéssel szaporítjuk áprilisban vagy ősszel.

Felhasználása: jó a vázatarthatósága. Csomózva értékesítjük 15–20 szálával kötözve.

Antirrhinum majus (kerti oroszlánszáj)

Származása: Dél-Európa

Leírása: Hazájában élő félcserje. Leveli sötétzöldek, lándzsásak. Virágai szinte minden színben léteznek. Virágok függőlegesen álló fűrtben nyílnak, színük a kék kivételével minden szintben a fehértől a sötétbordóig. Virágainak szirmai forrtak, jellegzetes "tátogató" formává alakultak. Júniustól a fagyokig virágzik. Az alacsony fajták 20 cm magasak, a középmagasak 35–40, a magasak akár 80 cm-t is elérik.

Igéneyei: tápanyagigényes, közepes vízigényű, napfényigényes, a jó vízáteresztő talajokat kedveli. Melegkedvelő, hiszen mediterrán származású. Védett fekvésben áttelel.

Szaporítása: magvetéssel szabadba március elején. Vagy előnevelt palántákat ültetünk ki ágyásokba. Ültetési távolság 20 x 25 cm. A palántákat növényházban nevelik, őszi virágoztatásra szabadágyban. A növényházban előnevelt palánták júniusban már virágoznak.

Fajták:

Felhasználása: 1 töről 3–4 szál virág szedhető. Értékesítés 10 vagy 20 szálás csomókban. Hajtatható.

Calendula officinalis (kerti körömvirág)

Származása: Földközi–tenger vidéke.

Leírása: egész évben virágzó, több éves növény. Magról továbbszaporodik. Fajtától függően 30–70 cm magasra nő. Szára törékeny, szőrös. Levele lapátszerűen kiszélesedik, üde zöld színű. Virágzata fészkes, virágai hosszú száron egyesével nyílnak. Virágszíne: sárga, narancs, barackszín, teltek vagy margarétaszerűek. A virágok átmérője 4–10 cm. Termése kaszat. Virágzási ideje: fő virágzási ideje június vége, július eleje, de szeptembertől újra nyílhat az oldalbimbókból, ha az elnyílt virágokat eltávolítjuk. Gyógynövény.

3. ábra. *Calendula officinalis* (kerti körömvirág)

Igényei: igénytelen növény.

Szaporítása: március áprilisban állandó helyre vetve júniustól virágzik. Ültetési távolság: 20–30 cm.

Fajták: 'Greenheart'.

Felhasználása: vágott virág, virágágyba, évelőágyak hézagaiba pótlásként.

Callistephus chinensis (őszirózsa)

Származása: Kína

Leírása: Bokros tövű, tömött virágzata van. Lándzsa alakú levelei fogazottak. Magassága 20–80 cm, vágásra az 50–100 cm magas fajták alkalmasak. Virága nyár végén nyílik, változatos színű és formájú. Virágforma szerint megkülönböztetünk egyszerű és telt virágúakat. A telt virágú virágzata állhat csak csupa nyelves, vagy csupa csöves virágból. Rendkívül változatos színűek, fehér, rózsaszín, piros, kék, lila. Virágzásának csúcsideje augusztus– szeptember.

Igényei: vizet jól átteresztő talaj, védett, napos terület.

Szaporítása: magvetéssel február végétől április végéig. Szakaszosan vetve a virágzási idő meghosszabbítható.

4. ábra. *Callistephus chinensis* (őszirózsa)

Károsítók: levéltetvek, lisztharmat, fuzárium.

Fajták: vágásra alkalmas fajták: 'Prinzess' lila virágú, telt nyelvű virágú. 'Matsumoto' 'Stella' sorozatok. Margaréta virágúak: 'Rainbow'- csoport, telt csöves virágúak: 'Liliput'-sorozat. A 'Pompom' őszirózsák virága félgömböszerűek. Magyar fajták: 'Lido': erős, hosszú szárú, vágásra alkalmas, 'Pannonia', 'Meteor', 'Orion'.

Felhasználása: Legnagyobb tömegben termesztett egynyári vágott virág. virágzási idő általában 3 hét. Teljes virágzásban kell szedni az őszirózsát. Egy töről átlagosan 5-6 virág szedhető. Értékesítés: 10 szál kötegekben. Virága tartós, 8-10 napig díszít vázában.

Termesztésmenete: korai virágoztatásra előnevelt palántákat használunk, késői virágzáshoz helybevetéssel szaporítjuk a növényeket.

Talajelőkészítés:

Ültetés: 1,5 m széles ágyásokba 4 sort ültetünk, 30 x 35 cm távolságra.

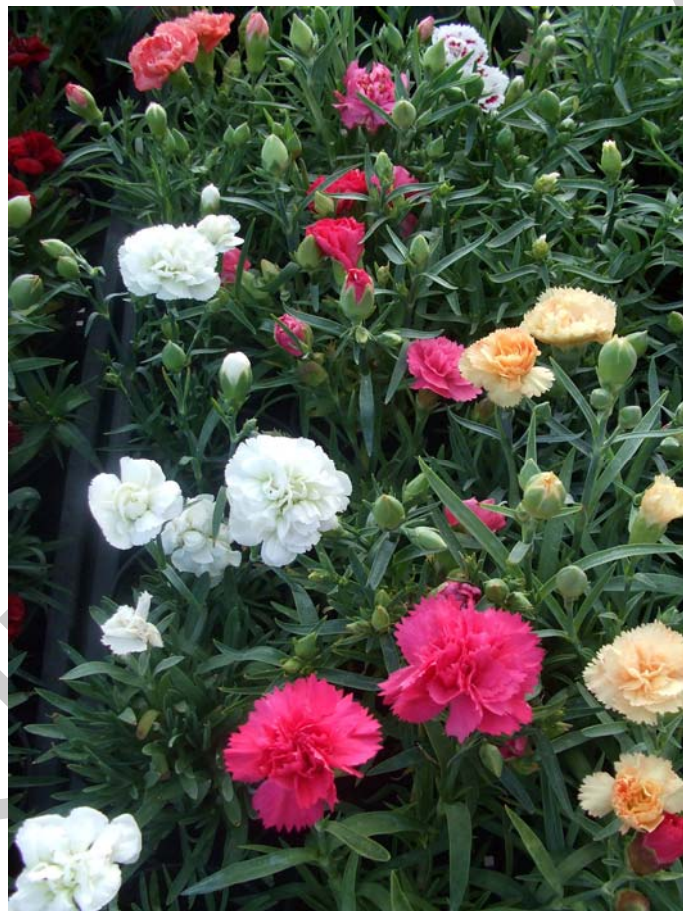
Ápolás: nagy vízádagokkal öntözünk.

Károsítók: tripsz, fuzárium, verticillium

Dianthus caryophyllus Chabaud (egynyári szegfű)

Származása: Chabaud nevű gyógyszerész nemesítette, Dianthus caryophyllus és Dianthus suffruticosus keresztezésével.

Leírása: kiültetése után a növény bokrosodik. 40–60 cm magasra nő. Júliustól a fagyokig virágzik. Virágai teltek, illatosak, színük fehértől a bordóig változhatnak, cirmosak is lehetnek. A virágok mérete 3–4 cm, de ha az oldalbimbókat eltávolítjuk, egyetlen virág lehet 5–7 cm-es is. Illatuk kellemes. Szára és levelei szürkészöldek, viaszosak.

5. ábra. *Dianthus caryophyllus* (egynyári szegfű)

Igényei: tápanyagban gazdag, jó vízelvezetésű talajt, napos helyet kíván.

Szaporítása: magvetéssel szakaszosan üveg alá vagy áprilisban állandó helyre. Tőtáv: 20 cm.

Károsítók: szegfűrozsda.

Fajták:

Felhasználása: elsősorban vágott virágnak kiváló. A többvirágúakat csokrosan értékesítjük, a bimbózottakkal az üvegházi szegfűt helyettesítik.

Matthiola incana (nyári viola)

Származása: Földközi-tenger vidéke

Leírása: fajtától függően 40–80 cm magas. Leveli hosszúkásak, szürkésfehérek, molyhosak. A virágok a hajtások csúcsain hosszú fürtökben nyílnak. Virágai teltek vagy szimplák. Virágszín: lila, halványsárga, fehér, rózsaszín, piros. A virágok kellemes illatúak. Júniustól szeptemberig virágzik.

Igényei: napfényigényes, tápanyagban gazdag, meszes talajt kedvel.

Szaporítása: Csírázási ideje: 15 nap. Korai virágoztatásra palántákat ültetünk ki. A viola karógyökerű, nehezen tűri az átültetést. Április 15 körül ültetjük ki a palántákat az ágyásokba. Ültetési távolság: 25 x 15 cm. Akkor szedjük a virágokat, amikor az alsó 5 virág már nyílt. Virágokat szedéskor tövestől húzzuk ki a földből. Értékesítés 10-es csomókban.

Károsítók: lisztharmat, peronoszpóra.

Fajták: akár 1 méteres lehet a 'Super Gigant' sokféle színekkel, telt virágú 90 cm magas, színkeverékben forgalmazott 'Riesen Excelsior'. 'Treibwunder'.

Felhasználása: egyik legértékesebb egy nyári vágott virág. Csokorba, vázába is kiváló. Hajtatható.

Rudbeckia hirta (borzas kúpvirág)

Származása: Észak-Amerika

Leírása: levelei érdesek, szőrösek. Vágásra alkalmas fajtás magassága 50–100 cm. Tőtől ágas. A szára erős, levele szőrös. Virágzatában a sugárvirágok aranysárgák, néha kissé barnásak, a kúp alakú kögvirágok feketésbarnák. Virágzási idő: júliustól októberig.

Igényei: napfénykedvelő, bírja a szárazságot, de rendszeres öntözés mellett bővebben virágzik.

6. ábra. *Rudbeckia hirta* (borzas kúpvirág) Szaporítása: márciusban magvetéssel szaporítjuk termesztőberendezésben. Karógyökerű, így cserépben célszerű nevelni. Április végén szabadföldre is vethető. Tőtávolság: 20–30 cm.

Károsítók: levélatka, botritisz.

Fajták: sárga–narancs színű, nagyvirágú fajtája: 'Prairie Sun', 'Toto', 'Sonora', 'Becky', telt virágú.

Felhasználása: enyhe télen fagyvédett helyen át is telelhet. Bőven virágzik. Vázatartóssága: 1–2 hét. Vágott virágként is használható, évelők pótlására is alkalmazható. Térállása 20 x 20, 30–30 cm.

***Scabiosa atropurpurea* (ördög szem)**

Származása: Dél-Európa.

Leírása: magassága 40–70 cm. Szára felálló, levele fogazott. Szára és levelei enyhén szőrösek. Gömbszerű, molyhos virágai vannak. Virágszíne: fehértől bíborig. Virágzása tartós, a virágok júliustól októberig nyílnak, illatosak.

Igényei: napos helyet kedvel. Jó vízelvezetésű talajt kíván.

Szaporítása: áprilisi állandó helyre vetéssel szaporítjuk. Korai virágztatás érhető el márciusi magvetéssel termesztőberendezésben. Palánták kiültetése május második felében.

Felhasználása: csokorkötészet, vágott virág. Vázában 5–7 napig díszít. Virágágyi kiültetésre is alkalmas. Térállás: 20 x 30 cm.

***Zinnia elegans* (pompás rézvirág)**

Származása: Texas.

Leírása: bokrosodó, 30–80 cm magas, elágazó szárú növény. Vágásra alkalmas fajták 50– 90 cm magasak. Levelei nagyok, fényesek, szőrösek. Júliustól virágzik, a virágok teltek vagy félteltek, a virág színe lehet piros, rózsaszín, sárga és fehér, lila. A virágok 8–12 centiméter átmérőjűek. Hosszan virágzik. Virágzási idő: júliustól a fagyokig.

7. ábra. *Zinnia elegans* (pompás rézvirág)

Igényei: közepes vízigényű, napfénykedvelő növény. Tápanyagban szegény talajon nem fejlődik kielégítően. Túlöntözést kerüljük.

Szaporítása: a magvetés ideje február–március. Mivel a növény karógyökerű, az átültetést rosszul tűri, vetése cserépbe vagy cseréptálcába történik. A csírázáshoz 20 °C szükséges, a magvak 8–10 nap alatt csíráznak. Szabadba április végén, május elején vetjük. Tőtávolság: 20–30 cm.

Felhasználása: Kitűnő virágágyai növény, színfoltképzésre alkalmas. A magasabb fajták vágott virágnak használhatók, az alacsonyabbak edények beültetésére is kiválóak. Kiültetésnél a térállás magasságtól, növekedéstől függően 15–40 x 15–40 cm. Csokorba, vázába egyaránt kiváló. Akkor kapunk tartós vágott virágot belőle, ha teljes nyílásban szedjük.

8. ábra. Rézvirág csokorban

7. Egynyári vagy évelő?

A vágott virágnak alkalmas egynyári növények másik csoportja valójában nem egynyáriak. Évelő növények, de fagyérzékenyek. Ha a fagyok előtt felszedjük gumójukat és újra elültetjük, a növény több évig él. A gyakorlatban csak egy évig tartjuk természetesen, ezért a természet szempontjából ezek a növények egynyáriak. Két fontosabb növényt ismerjünk meg ebből a csoportból. Dália (dahlia x hybrida) és a kardvirág (Gladiolus x cultorum).

Dália (Dahlia x hybrida)

A dália gyökérgumós növény. Fagyérzékeny. A dália fajtacsoportjai közül azok alkalmasak vágásra, melyek elég hosszú szárúak, vázában tartósak, sok színben, fajtában fordulnak elő.

A következő fajtatípusok alkalmasak vágásra:

- kaktuszdáliák
- félkaktusz dáliák
- kis virágú pompodáliák

Ezekből a fajtatípusokból nagy a fajtaválaszték.

Szaporítása: a már virágzó állományból választjuk ki a legszebbeket. Kijelöljük a továbbszaporításra alkalmas töveket. Ősszel felszedjük a töveket, pincében homokban elvermelve 4–8 °C-on kiteleltetjük. A töveket február–március hónapokban meghajtatjuk és a fejlődő hajtásokat dugványként leszaporítjuk. Így kaphatunk még abban az évben virágzó töveket. Szaporíthatjuk a dáliát tövek szétosztásával is.

Ültetés: tápanyagigényes növény a dália, előző évben szükséges a talaj trágyázása. Május 10. körül ültetjük ki a növényeket. Az ágyások mérete 120 x 150 cm, a tövek az ágyásokban térigénytől függően 40 x 40 vagy 30 x 30 cm. Ha elég sűrűn ültetjük a növényeket megtartják egymást, nem kell karózni.

9. ábra. *Dahlia x hybrida* (dália)

Ápolás: gyommentesítés, 2–3 alkalommal kapálás szükséges. Vízigényes növény a dália, rendszeres öntözést meghálálja. Tápanyag-utánpótlás lombtrágyázással. Növényvédelem szükséges lehet levéltetvek ellen, meztelencsiga ellen védekezni. Hervadásos vész ellenszere a területváltás.

Bimbózás: a jó minőségű vágott virág érdekébe csak a főbimbót hagyjuk meg, az oldalbimbókat eltávolítjuk.

Szedés: általában júniustól szedhető egészen a fagyokig. Teljesen nyílt állapotban szedjük a virágokat úgy, hogy a száron 2–3 levélpár maradjon. A leszedett virágokat vízben felszívattjuk, 5–10-es csomókba kötegeljük. Egy töről átlagosan 6–12 szál szedhető.

Kardvirág (*Gladiolus x gandavensis*/Gladiolus x cultorum)

Hagymagumós növény. Lapított, sárga, rózsaszín vagy piros a hagymagumója. Vágott virág természetesen a 7–10 cm körméretű hagymagumó alkalmas. A gumókat télen száraz, hűvös helyen telettetjük, szükséges hőmérséklet: 6–8 °C.

10. ábra. kardvirágok a piacon

Ültetés: Tavasszal a gumókat szántott és trágyázott talajba 120 cm-es ágyásokba ültetjük ki április közepéig, egy ágyásba általában 4 sort. Ültetés mélysége 10–12 cm. Szakaszos ültetéssel a virágzási idő elnyújtható.

Ápolás: ültetés után 2–3 héttel fejtrágyázás, öntözés. További tápanyag-utánpótlásra a levelek kialakulása után is szükség van. Kapálni szükséges 2–3 alkalommal, rendszeres öntözést kíván. Növényvédelem: elég sok kártevője van, a betegségek nagy része megelőzhető egészséges szaporítóanyag és fertőzésmentes területen való termesztéssel. Védekezés tripsz ellen szükséges lehet.

Szedés: ha a virágzatban az alsóvirágok már kifejlődtek, kezdhető a szedés. A töből kihúzza szedjük a virágokat, osztályozzuk. Tízszálas csomókba kötjük a gumókat a szárról levágjuk. A virágokat vízben felszívjuk. Vízben a kardvirág jól utónyílik.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Ültessen ki őszirózsa palántákat ágyásba!

Válassza ki a művelethez szükséges eszközöket!

Válogassa ki a megfelelő palántákat!

Végezze el az ültetést előkészített talajon! Jelölje ki a sorokat! Végezze el az ültetést! Öntözze be a palántákat!

Az őszirózsa palántákat 25 x 25 cm sor és tőtávolságra ültetjük.

MEGOLDÁSI

1. feladat:

Ültetéshez szükséges eszközök: ültetőszinór cövekekkel vagy sorhúzó, mérőszalag, ületőkanál, palánták, öntözőkanna.

Megfelelő minőségű palánta: erős, zömök, jól fejlett, 5–6 lomblevele van. Gyökérszete fehér, sűrű. A növény nem beteg, nem sérült.

MUNKANYELVI

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Milyen növény alkalmas vágott virágnak?

2. feladat

Hogyan csoportosítjuk a vágási célra alkalmas egynyári növényeket?

3. feladat

Soroljon fel rövid tenyészidejű vágásra alkalmas egynyári növényeket!

4. feladat

Soroljon fel hosszú tenyészidejű vágásra alkalmas egynyári növényeket!

5. feladat

Döntse el az alábbi állítások igazak vagy hamisak!

- 1, A vágott virág céljára termesztett egynyári dísznövényeket magvetéssel szaporítjuk.
- 2, Ha a megvetés állandó helyre történik hamarabb kapunk értékesítésre alkalmas vágott virágot.
- 3, Áprilisban vetjük azoknak a növényeknek a magjait, amelyek tűzdelés nélkül is jól nevelhetők.
- 4, A szabadföldi hidegágyi magvetéshez fontos a megfelelően előkészített talaj.
- 5, Szabadföldi magvetés esetén nem szükséges árnyékoló használata.

6. feladat

Jelölje a helyes sorrendet palánták kiültetésekor!

- A, Palánták edzése.
- B, Ültetés.
- c, Palánták beöntözése.
- D, Palánták kiszedése, kiszállítása a területre.
- E, Palánták helyének kijelölése.
- F, Terület előkészítése.

VÁZÁBA, CSOKORBA

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

5: _____

6: _____

7. feladat

Mikor alkalmas a virág szedésre?

8. feladat

Töltse ki a táblázatot! Pótolja a hiányzó adatokat!

növény neve	virágzási idő	virágszín
Consolida ambigua/Delphinium ajacis (nyári szarkaláb)		
Zinnia elegans (pompás rézvirág)		piros, rózsaszín, sárga, fehér, lila
Dianthus caryophyllus Chabaud (egynyári szegfű)	júliustól a fagyokig	
Gyphsophila elegans (kerti fátyolvirág)		fehér, rózsaszín, piros
Matthiola incana (nyári viola)	júniustól szeptemberig	
Amberboa moschata/Centraurea moschata (pézszebúzavirág)	júliustól szeptemberig	
Callistephus chinensis (őszirózsa)		fehér, rózsaszín, piros, kék, lila
Centaurea cyanus (búzavirág)		

9. feladat

Milyen évelő növényeket használunk egynyáriként vágott virág termesztés céljára?

10. feladat

Ismertesse a dália termesztését vágott virág céljára! Válaszoljon a kérdésekre!

- 1, Hogyan szaporítjuk a termesztésre szánt töveket?
- 2, Mikor ültetjük ki és milyen téréllásba?
- 3, Milyen ápolási munkák szükségesek a termesztés során?
- 4, Mi a bimbózás célja?
- 5, Hogyan szedjük a dáliát?

1: _____

2: _____

3: _____

4: _____

5: _____

11. feladat

Válassza ki a megfelelő választ a kérdésekre! Karikázza be!

1, A kardvirág mely az áttelelő szerve?

A, hagyma

B, hagymagumó

C, gumó

2, Hogyan telettetjük a növény szaporító képletét?

A, nedvesen

B, száraz, meleg helyen

C, 6-8 °C-on, száraz, hűvös helyen

3, Milyen térállásba ültetjük a kardvirágot?

A, 120 cm-es ágyásokba, általában 4 sort

B, 10 x 10 cm-re

C, 20 x 20 cm-re

4, Hogyan érhető el a folyamatos virágzás?

A, Szakaszos ültetéssel

B, Virágzást serkentő szerekkel

C, a gumók kezelésével

5, Milyen ápolási munkái vannak a növénynek?

A, csak gyomlálás

B, trágyázás, öntözés, kapálás, növényvédelem

C, öntözés nélkül is termesztető

6, A legtöbb betegség hogyan előzhető meg?

A, rendszeres permetezéssel

B, Öntözések elhagyásával

C, egészséges szaporítóanyaggal és fertőzésmentes területtel

7, Mikor szedjük a kardvirágot?

A, teljes nyílásban

B, ha a virágzatban az alsóvirágok már kifejlődtek

C, ha a virágok fele a virágzatban már kinyílt

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Egynyári növényeink közül azok alkalmasak vágott virágként való alkalmazásra, amelyek virágszára hosszú, merev, virága feltűnő, virágszíne, nagysága, formája dekoratív, illatos, vázába sokáig tartós.

2. feladat

Vágási célra alkalmas egynyári növényeket két nagy csoportra oszthatjuk: Melegigényes évelő növények, amelyek áttelelő szerve (gumó,) felszedve átteleltethető, de a természetben ezeket az évelőket csak egy évig tartjuk, gyakorlatban egynyáriként használjuk. Melegigényesek. Ilyen növény a dália, kardvirág. Másik csoport a magvetéssel szaporítható egynyáriak. A magvetéssel szaporítható egynyáriak egy része rövid tenyészidejű. Jellemző ezen növényekre, hogy nincs másodvirágzásuk, magérés után elpusztulnak.

3. feladat

Rövid tenyészidejű vágásra alkalmas egynyári növények: *Centaurea cyanus* (búzavirág), *Consolida ambigua* / *Delphinium ajacis* (nyári szakraláb), *Gypsophila elegans* (kerti fátyolvirág), *Helianthus annuus* (egynyári napraforgó), *Lathyrus odoratus* (szagos lednek)

4. feladat

Amberboa moschata / *Centaurea moschata* (pézsmabúzavirág), *Antirrhinum majus* (kerti oroszlánszáj), *Calendula officinalis* (kerti körömvirág), *Callistephus chinensis* (kerti őszirózsa), *Dianthus caryophyllus* Chabau (sabó szegfű), *Matthiola incana* (nyári viola), *Rudbeckia hirta* (borzas kúpvirág), *Scabiosa arpurpurea* (ördög szem), *Zinnia elegans* (pompás rézvirág)

5. feladat:

1. igaz, 2, hamis, 3, igaz, 4, igaz, 5, hamis

6. feladat

1 F, 2: A, 3: E, 4: D, 5: B, 6: C

7. feladat

A virágok szedésre alkalmas állapota növényenként különböző. Vannak, amelyeket teljes nyílásban szedjük, más növényeket bimbósan vagy félig nyíltan. Legjobb, ha a bimbók enyhén már kinyíltak. A túl fiatal még nem színesedő bimbók gyakran nem nyílnak ki. A fészkesvirágzatú növényeket akkor ideális szedni, amikor a külső, nyelves virágok már szirmukat teljesen kibontották, a csöves virágokból még csak a külső 1–2 gyűrű nyílt ki. Egyéb virágzatok esetében az az általános szabály, hogy szedésre akkor alkalmasak, ha a virágzatban a virágok egyharmada nyílt ki. Ne szedjünk hervadt, beteg, sérült virágokat.

8. feladat

növény neve	virágzási idő	virágszín
Consolida ambigua/Delphinium ajacis (nyári szarkaláb)	június elejétől július közepéig	kék, lila, fehér, rózsaszín, piros
Zinnia elegans (pompás rézvirág)	júliustól a fagyokig	piros, rózsaszín, sárga, fehér, lila
Dianthus caryophyllus Chabaud (egynyári szegfű)	júliustól a fagyokig	fehértől a bordóig változatos
Gypsophila elegans (kerti fátyolvirág)	júniustól augusztusig	fehér, rózsaszín, piros
Matthiola incana (nyári viola)	júniustól szeptemberig	lila, sárga, fehér, rózsaszín, piros
Amberboa moschata/Centaurea moschata (pézsmabúzavirág)	júliustól szeptemberig	kék, piros, sárga, rózsaszín, fehér
Callistephus chinensis (őszirózsa)	augusztus–szeptember	fehér, rózsaszín, piros, kék, lila
Centaurea cyanus (búzavirág)	június elejétől július közepéig	piros, rózsaszín, kék, fehér

9. feladat

Kardvirág (*Gladiolus x gandavensis*/*Gladiolus x cultorum*) és dália (*Dahlia x hybrida*)

10. feladat

1: kijelöljük a továbbszaporításra alkalmas töveket. Ősszel felszedjük a töveket, pincében homokban elvermelve 4–8 °C-on kiteleltetjük. A töveket február–március hónapokban meghajtatjuk és a fejlődő hajtásokat dugványként leszaporítjuk. Így kaphatunk még abban az évben virágzó töveket. Szaporíthatjuk a dáliát tövek szétosztásával is.

2: május 10. körül ültetjük ki a növényeket. Az ágyások mérete 120 x 150 cm, a tövek az ágyásokban térigénytől függően 40 x 40 vagy 30 x 30 cm. Ha elég sűrűn ültetjük a növényeket megtartják egymást, nem kell karózni.

3: gyommentesítés, 2–3 alkalommal kapálás szükséges. Vízigényes növény a dália, rendszeres öntözést meghálálja. Tápanyag–utánpótlás lombtrágyázással. Növényvédelem szükséges lehet levéltetvek ellen, meztelencsiga ellen védekezni. Hervadásos vész ellenszere a területváltás.

4: a bimbózás célja: a jó minőségű vágott virág érdekében csak a főbimbót hagyjuk meg, az oldalbimbókat eltávolítjuk.

5: szedés: általában júniustól szedhető egészen a fagyokig. Teljesen nyílt állapotban szedjük a virágokat úgy, hogy a száron 2–3 levélpár maradjon. A leszedett virágokat vízben felszívattjuk, 5–10-es csomókba kötegeljük. Egy töről átlagosan 6–12 szál szedhető.

11. feladat

1–B, 2–C, 3–A, 4–A, 5–B, 6–C, 7–B

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Béla: Egynyári virágok Mezőgazda Kiadó, 1991

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Orlóczy Iászló: Dísznövénytermesztés I. Agrárszakoktatási Intézet, 2001

Tóth Imre: Dísznövényismeret virágkötőknek. Mezőgazda Kiadó, 2000

MUNKANYAG

A(z) 2223-06 modul 018-as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 622 01 1000 00 00	Dísznövénykertész
33 622 01 0100 31 04	Szabadföldi dísznövénytermesztő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
10 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató